

Εισαγωγή στη Χριστιανική πίστη και ζωή. -Ερμηνεία του «Πάτερ ημών» 6

[Ορθοδοξία / Θεία Λατρεία](#)

[Lev Gillet](#)

ΩΣ ΚΑΙ ΗΜΕΙΣ ΑΦΙΕΜΕΝ ΤΟΙΣ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙΣ ΗΜΩΝ

Σ' αυτή τη φράση ο Κύριος παραλληλίζει τη συγγνώμη που ζητούμε και λαμβάνουμε από το Θεό με τη συγγνώμη που δίνουμε εμείς στους άλλους. Είναι όμως προφανές ότι με τον παραλληλισμό αυτό ο Κύριος δεν εννοεί ότι ο Θεός μας συγχωρεί, μόνο και μόνο «διότι» και εμείς συγχωρούμε τους άλλους ή ότι μας συγχωρεί μόνον «εν ω μέτρω» και εμείς συγχωρούμε τους άλλους. Από την όλη διδασκαλία και το παράδειγμα του Ιησού προκύπτει ότι μεταξύ της θείας γενναιοδωρίας και συγγνώμης αφ' ενός και της ανθρώπινης συγγνώμης αφ' ετέρου δεν υπάρχει κοινό μέτρο. Η συγγνώμη του Θεού είναι άπειρη και τέλεια· η συγγνώμη του ανθρώπου είναι πάντοτε ατελής και περιορισμένη.

Όμως, τί θέλει ο Κύριος να μας διδάξει με τούς λόγους αυτούς; Θέλει ασφαλώς να μας εξηγήσει ότι με το να συγχωρούμε τους αδελφούς μας παραμερίζουμε ένα σοβαρότατο εμπόδιο, αρκετό να αναστείλει και να ματαιώσει τη σωτήρια ενέργεια του Θεού στη ψυχή μας, αρκετό να εμποδίσει τη θεία χάρη στο να φέρει καρπούς στη ζωή των πιστών. Η συγγνώμη που παρέχουμε στους αδελφούς μας δεν είναι βεβαίως η αιτία ούτε το πρότυπο της συγγνώμης που παρέχει σε μας ο Πατέρας μας ο «εν τοις ουρανοίς»· είναι όμως μία από τις προϋποθέσεις της, όπως επίσης είναι και μία από τις φυσικές συνέπειές της. Εάν δεν είμαι διατεθειμένος να συγχωρήσω τον αδελφό μου, δύο πράγματα μπορεί να συμβαίνουν: ή ότι δεν έλαβα ποτέ τη θεία συγγνώμη ή ότι την έλαβα μεν, αλλ' αδιαφόρησα τόσο πολύ γι' αυτήν, ώστε να κινδυνεύω τώρα να χάσω τους καρπούς της και να θεωρηθώ και πάλι ξένος και άσχετος προς το Θεό.

Το να «αφίωμεν» τα παραπτώματα των άλλων, το να συγχωρούμε τους συνανθρώπους μας, σημαίνει ότι εξαλείφουμε—ή τουλάχιστον προσπαθούμε να εξαλείψουμε— από τη ψυχή μας κάθε πικρία και κάθε μνησικακία για μια αδικία ή ένα κακό που μας έκαναν, λ.χ. μια προσβολή, μια υλική ζημιά, μια οιαδήποτε ηθική βλάβη. Σημαίνει επίσης ότι παραιτούμεθα από κάθε απαίτηση επανορθώσεως ή κάθε σκέψη εκδικήσεως. Σημαίνει τέλος -και αυτό είναι το δυσκολότερο- ότι προσπαθούμε να τους αγαπήσουμε, να έχουμε απέναντί τους αισθήματα αδελφικά, χωρίς καμία επιφύλαξη ή δισταγμό.

Ο Κύριος επέμεινε πολύ στο καθήκον αυτό. Μας προειδοποίησε ότι τα δώρα που προσφέρουμε στο Θυσιαστήριο δεν θα γίνουν δεκτά, εάν δεν συνοδεύονται από την ειλικρινή προσπάθεια να ζήσουμε με ειρήνη, ομόνοια και αγάπη με τους αδελφούς μας. Μας εξήγησε ότι, εάν ένας άνθρωπος, τον οποίο συγχώρησε ο Θεός, δεν συγχωρεί και αυτός με τη σειρά του τους ομοίους του, κινδυνεύει να χάσει τη θεία συγγνώμη και να υποχρεωθεί να πληρώσει το χρέος του στο Θεό στο ακέραιο.

Τίθεται όμως το ερώτημα: οφείλουμε να συγχωρούμε και εκείνους που δεν ζητούν και δεν θέλουν τη συγγνώμη μας; Χωρίς την παραμικρή συζήτηση. Γιατί, εάν ο

χριστιανός δεν κάνει το καλό παρά μόνο σε όσους είναι καλοί, τότε κατά τί διαφέρει από τους εθνικούς και τους απίστους;

Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι, ενώ επιβάλλεται να δεχόμαστε και να συγχωρούμε τις αδικίες που γίνονται σε μάς προσωπικά, δεν επιτρέπεται να παραδεχόμαστε και να συγχωρούμε την παραβίαση των δικαιωμάτων των άλλων, ιδίως όταν είμαστε καθ' οιονδήποτε τρόπο υπεύθυνοι για τη φύλαξη και την προστασία των δικαιωμάτων αυτών. Σε παρόμοιες περιπτώσεις είμαστε υποχρεωμένοι, απομακρύνοντας κάθε μίσος από τη καρδιά μας, να απαιτήσουμε την επανόρθωση της ζημιάς που έγινε, πάντοτε βεβαίως στο μέτρο του λογικού και του δυνατού.

Η υποχρέωση της συγγνώμης δεν τελειώνει εδώ. Οφείλουμε όχι μόνο να συγχωρούμε τους άλλους, αλλά να ζητούμε και εμείς συγγνώμη από τους άλλους, όσες φορές τους λυπούμε ή καθ' οιονδήποτε τρόπο τους βλάπτουμε. Οφείλουμε πάντοτε να επανορθώνουμε το κακό που προξενούμε στους συνανθρώπους μας, είτε το κακό αυτό είναι ηθικής είτε είναι υλικής φύσεως. Ακόμη δε σπουδαιότερο, οφείλουμε να είμαστε σταθερά αποφασισμένοι να μη βλάψουμε κανένα ποτέ.

Χωρίς τις διαθέσεις αυτές είναι περιττό να προσερχόμαστε στο θρόνο της χάριτος και να ζητούμε έλεος και άφεση των αμαρτιών μας. Και η τελειότερη ακόμη Εξομολόγηση θα παραμείνει κενός τύπος, εφ' όσον δεν συνοδεύεται από τη σταθερή απόφαση πρώτον μιν να μην αμαρτήσουμε ξανά και δεύτερον να επανορθώσουμε, κατά το μέτρο βεβαίως του δυνατού, τις ζημιές που κάναμε στους άλλους με τις αμαρτίες μας.

Η συγγνώμη των αδελφών είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά μιας γενικότερης στάσεως που ταιριάζει στο χριστιανό. Η στάση αυτή δεν είναι άλλη από τη στάση της ακραιφνούς αγάπης, της απερίφραστης αποκηρύξεως της βίας ως ρυθμιστή των ανθρωπίνων σχέσεων, της ανεπιφύλακτης αντιστάσεως στο πονηρό, την οποίαν επανειλημμένως μας συνιστά το Ευαγγέλιο. Ο μαθητής του Ιησού πρέπει να τείνει και την άλλη σιαγόνα στον ραπίζοντα, να δίνει και το ιμάτιο σε όποιον προσπαθεί να του αφαιρέσει το χιτώνα. Οφείλει να αγαπά τους εχθρούς του, να ευεργετεί τους αντιπάλους του, να ευλογεί τους διώκτες του. Μια τέτοια αντίληψη του χριστιανικού καθήκοντος εξηγεί γιατί ορισμένες εκκλησιαστικές διατάξεις τής αρχαιότητας απαγόρευαν στους Χριστιανούς να συμμετέχουν ως εθελοντές στρατιώτες σε πολέμους. Πηγή και δικαίωση της χριστιανικής συγγνώμης είναι το παράδειγμα του Σωτήρα. Ο Κύριος υπέφερε στα χέρια άνομων και στο Σταυρό, χωρίς να προβάλει καμιάν αντίσταση αντίθετα, προσευχήθηκε για τους δημίους του και ικέτευσε τον Πατέρα για τους διώκτες του. Διέταξε τον Πέτρο να βάλει τη μάχαιρα πάλι στη θήκη της και θεράπευσε τη πληγή που είχε προκαλέσει αυτό το μαχαίρι. Τίθεται λοιπόν το ερώτημα σε κάθε χριστιανό: τί θα

κάνεις; Ποιά θα είναι η στάση σου; Θα είναι η στάση του Πέτρου, έτοιμου να σύρει (για δικαιοτάτους ασφαλώς λόγους) τη μάχαιρα ή θα είναι η στάση του Ιησού, ο οποίος «ουκ ήνοιξε το στόμα αυτού διά το κεκακώσθαι», αλλ' «ήχθη επί σφαγήν ως πρόβατον» και υπέφερε ως «αμνός εναντίον του κείροντος αυτόν άφωνος»;

ΚΑΙ ΜΗ ΕΙΣΕΝΕΓΚΗΣ ΗΜΑΣ ΕΙΣ ΠΕΙΡΑΣΜΟΝ

Το αίτημα αυτό μας φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, περίεργο. Πώς είναι δυνατόν, διερωτόμαστε, «ο Πατήρ ημών ο εν ουρανοίς», ο Άγιος και Δίκαιος, ο Φιλεύσπλαχνος και Φιλάνθρωπος, να οδηγεί τα τέκνα του εις πειρασμόν;

Δεν πρέπει όμως να λησμονούμε ότι η λέξη πειρασμός σημαίνει κατά πρώτο και κύριο λόγο δοκιμή, δοκιμασία. Ασφαλώς δε δεν υπάρχει τίποτε το περίεργο στο να θέλει ο Θεός να δοκιμάσει τους δούλους του, τους φίλους του, τους υιούς του. Πράγματι, ο Θεός επιτρέπει να περνούν όσοι είναι δικοί του στιγμές κρίσεως και δοκιμασίας, τους οδηγεί συχνά στην έρημο των θλίψεων. Και τούτο, για να τους δοκιμάσει, για να τονώσει τη πίστη και τη δύναμη τους. Αλλά και για ένα άλλο λόγο, για να τους διδάξει ότι χωρίς Αυτόν «ου δύνανται ποιείν ουδέν», ενώ με τη χάρη και τη βοήθειά του μπορούν να κατορθώσουν τα πάντα, μπορούν να νικήσουν τον κόσμο, μπορούν να νικήσουν ακόμη και το θάνατο, Κατ' αυτόν τον τρόπο μας βεβαιώνει η Αγία Γραφή, δοκίμασε ο Θεός τον Αβραάμ, τον Ιώβ, τους Προφήτες του, τον περιούσιο λαό του, όλους γενικά τους αγίους και δικαίους ανθρώπους. Εμείς, οι οποίοι δεν είμαστε βεβαίως άγιοι ή γίγαντες της πίστεως, οφείλουμε να ικετεύουμε καθημερινώς τον Πατέρα να μην υποβάλει την αδυναμία μας σε παρόμοια δοκιμασία. Εάν όμως είναι θέλημα Θεού να δοκιμασθούμε και να καθαρισθούμε, όπως το χρυσάφι ή το ασήμι καθαρίζονται στο χωνευτήριο, θα πρέπει τότε να δεθούμε -και να προσπαθήσουμε να αντιμετωπίσουμε- τον «πειρασμόν», δηλ. τη δοκιμή, με ταπεινοφροσύνη, με υική εμπιστοσύνη και αγάπη.

Υπάρχει όμως και ένα άλλο είδος πειρασμού, που διαφέρει από την κρίση και τη δοκιμή που μόλις αναφέραμε. Είναι οι γνωστές και σχεδόν καθημερινές επιθέσεις του πονηρού πνεύματος, του Διαβόλου, επιθέσεις στις οποίες δυστυχώς τόσο συχνά και τόσο εύκολα υποκύπτουμε. Ο Θεός, ο οποίος θέλει για τα παιδιά του μόνο το καλό, δεν επιθυμεί φυσικά τις διαβολικές αυτές επιθέσεις και ακόμη λιγότερο επιθυμεί τις πτώσεις, που συχνά τις επακολουθούν. Όπως όμως στην περίπτωση των απλών δοκιμασιών, έτσι και εδώ ο Θεός επιτρέπει να πειράζονται τα τέκνα του, βέβαιος ότι με τη χάρη του μπορεί να προέλθει καλό ακόμη και από το κακό. Με τη δύναμη και τη βοήθειά του οι πειραζόμενοι μπορούν να αγωνισθούν και να νικήσουν. Έτσι το κακό μπορεί να γίνει αφορμή καλού· οι διαβολικοί πειρασμοί μπορούν να γίνουν αιτία για να λάβουν οι πιστοί το στεφάνι της νίκης.

Αλλ' οι λόγοι του Κυρίου, τουλάχιστον στην ελληνική τους μορφή, δεν σημαίνουν απλώς ότι ο Θεός επιτρέπει τον πειρασμό σημαίνουν, ή μάλλον μπορούν να σημαίνουν, ότι ο Θεός μας οδηγεί, μας εισάγει στον πειρασμό. Πώς πρέπει να τους εννοήσουμε; Για να απαντήσει κανείς σωστά στο ερώτημα αυτό, πρέπει να λάβει υπ' όψη του δύο πράγματα. Πρώτον ότι ο Θεός δεν μας ωθεί στον πειρασμό, δεν είναι με κανένα τρόπο υπεύθυνος για τους πειρασμούς μας. Αντιθέτως, ο Κύριος σαφώς και απεριφράστως δηλώνει ότι σκοπός της ελεύσεώς του στον κόσμο ήταν η κατάλυση των έργων του Διαβόλου, οι δε Απόστολοι του Κυρίου επανειλημμένως μας συνιστούν να αγρυπνούμε και να προσέχουμε, ώστε να αποφεύγουμε τον πειρασμό. Ο πειρασμός καθ' εαυτόν είναι κάτι το κακό, έργο του εχθρού, του Διαβόλου. Οι θλίψεις και οι δοκιμασίες μας είναι συνέπεια των αστοχιών και των σφαλμάτων μας ή των αστοχιών και των σφαλμάτων που διαπράττουν άλλοι συνάνθρωποί μας με την έμπνευση του πονηρού. Δεν επιτρέπεται επομένως να θεωρείται ο Θεός καθ' οιονδήποτε τρόπο αίτιος των πειρασμών μας.

Το δεύτερο πράγμα που πρέπει να λάβουμε υπ' όψη μας είναι ότι ναι μεν ο Θεός δεν θέλησε και δεν θέλει τους πειρασμούς, αλλά και δεν επεμβαίνει για να τους καταργήσει πάντοτε, γιατί, τότε θα υπήρχε ο κίνδυνος να καταργήσει ταυτοχρόνως και την ελευθερία μας. Προ παντός άλλου, ο Θεός θέλει τον άνθρωπο ελεύθερο. Εάν ο άνθρωπος δεν ήταν ελεύθερος, τί αξία θα είχαν η πίστη του, η αγάπη του, η προσκόλλησή του στο Θεό; Όπου όμως υπάρχει ελευθερία, υπάρχει και η δυνατότητα της αμαρτίας, της παρακοής, της πτώσεως. Όπως είδαμε, εξαιτίας της παρακοής του ο άνθρωπος έπεσε και έγινε αφορμή για να

βασιλεύσει στον κόσμο το κακό και η αμαρτία, για να γίνει ο πονηρός ο «άρχων του κόσμου τούτου». Και όμως ο Θεός δεν έπαυσε και δεν παύει να εισάγει κάθε στιγμή ελεύθερους ανθρώπους σ' αυτόν τον κόσμο, που θα έχουν να αντιμετωπίσουν μύριους πειρασμούς, θα είναι υποχρεωμένοι να εκλέξουν μεταξύ του καλού και του κακού, θα διατρέχουν τον κίνδυνο να υποκύψουν στη γοητεία του Διαβόλου αντί να προσκολληθούν στο Θεό και στο Χριστό του Θεού. Βεβαίως, ο Θεός «θλίβεται», (υπό την ειδικότατη έννοια με την οποία μπορούμε να λέμε ότι θλίβεται ο Θεός), όταν βλέπει τα λογικά του πλάσματα να προτιμούν το σκοτάδι αντί το φως, το θάνατο αντί της ζωής, τον πονηρό αντί του Χριστού του. Προτιμά όμως αυτόν τον κίνδυνο και αυτή τη «θλίψη» παρά να αφαιρέσει από τον άνθρωπο την ελευθερία. Γιατί, εάν αφαιρούσε την ελευθερία από τον άνθρωπο, ο άνθρωπος θα έπαυε να είναι άνθρωπος, θα γινόταν ίσως ένα από κάθε άλλη άποψη τελειότατο όν, αλλά δεν θα ήταν πλέον το ελεύθερο εκείνο πλάσμα, το ικανό να λέει «όχι» στο Θεό, αλλά και ικανό να δεχθεί την προσφορά της θείας αγάπης και με τη χάρη του Χριστού να γίνει αιωνίως μέτοχος της ζωής, της αγάπης και της δόξης της Παναγίας Τριάδος.

Άλλωστε, ο Θεός δεν μας εγκαταλείπει ποτέ μόνους και αβοήθητους κατά τις ώρες του πειρασμού. Βρίσκεται στο πλευρό μας, πολεμά στο πλευρό μας, αγωνίζεται μαζί μας και υπέρ μας. Κατά τη διαβεβαίωση δε της Αγίας Γραφής δεν επιτρέπει ποτέ να πειρασθούμε πάνω από τις δυνάμεις μας. Γι' αυτό δεν έχουμε το δικαίωμα να λέμε : «αυτός ο πειρασμός είναι πολύ ισχυρός για μένα, αυτή η δοκιμασία είναι ανώτερη των δυνάμεων μου». Χωρίς αμφιβολία υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες η κληρονομικότητα ή η ψυχική και σωματική κατάσταση ενός ανθρώπου τον κάνουν ανίκανο να αντισταθεί σε ορισμένους πειρασμούς· αλλ' ο άνθρωπος αυτός δεν είναι ελεύθερος, έχει χάσει την ελευθερία του και κατά συνέπεια δεν μπορεί πλέον να θεωρείται υπεύθυνος για τις πράξεις του ή ένοχος για τις αμαρτίες του. Οι περιπτώσεις αυτές αποτελούν φυσικά εξαιρέσεις. Οι κανονικοί όμως άνθρωποι, εκείνοι που ξέρουν τί θέλουν και είναι σε θέση να ελέγχουν τις πράξεις τους, μπορούν και οφείλουν, με τη χάρη του Θεού, να αντισταθούν στο πειρασμό, να αγωνιστούν.

Ο καλύτερος τρόπος για να αγωνιστεί κανείς κατά των πειρασμών είναι να συγκεντρώσει όλη τη προσοχή του και να στηρίξει όλη την πίστη και όλη την ελπίδα του στον Κύριο και Θεό του, τον Ιησού Χριστό. Δεν μπορούμε να παίζουμε με τον πειρασμό, να συζητούμε μαζί του, να τον κοιτάζουμε κατά πρόσωπο, να θέλουμε να τον πελεκήσουμε ως ίσοι προς ίσον. Οι άγιοι βέβαια μπορούν να κοιτάζουν τον πειρασμό κατά πρόσωπο και να τον περιφρονούν. Εμείς όμως δεν είμαστε δυστυχώς άγιοι· είμαστε άνθρωποι ασθενείς και αδύνατοι. Πρέπει λοιπόν να αποστρέψουμε αμέσως και τελείως τα μάτια μας από την εικόνα, από την

επιθυμία, από τη σκέψη που μας προτείνει ο πονηρός. Πρέπει να καταφεύγουμε χωρίς χρονοτριβή στην αγκάλη του Ιησού, να αναθέτουμε «την πάσαν ελπίδα μας» στην άπειρη αγάπη του, να κρύβουμε το βλέμμα μας στα στήθη του, μη βλέποντας παρά μόνο τον Ιησού, μη ακούγοντας και μη σκεπτόμενοι παρά μόνον τον Ιησού, το Θεό της σωτηρίας, το Θεό που ελεεί και σώζει. Ο πειραζόμενος πρέπει να τοποθετεί στη θέση του Εκείνον, να ζητεί να αποκρούσει και να νικήσει τον πειρασμό Εκείνος, ο οποίος μας είπε ότι «χωρίς εμού ου δύνασθε ποιείν ουδέν». Τότε όχι μόνον θα κατορθώσει να αντισταθεί, αλλά με την αντίστασή του θα κάνει να λάμψει η χάρη της Γεθσημανή, η χάρη εκείνη με την οποίας αντιστάθηκε -κατά την ώρα της αγωνίας και του υπέρτατου «πειρασμού»- ο Σωτήρας, νικήσας με αυτό τον τρόπο όχι μόνο τον δικό του πειρασμό, αλλά και τους πειρασμούς όλων των ανθρώπων, όλων των αδελφών του.

(Αρχιμ. Λεβ Ζιλλέ, «Πατερ ημών-εισαγωγή στην χριστιανική πίστη και ζωή», εκδ. «Ζωή», σ.82-86)

<http://bit.ly/1aHzAlz>